

Ur-Baptistisk Pingst brev 153

Väckelsens vägar fram till... - del 2

Fortsätter här i ett andra brev att citera ur Sture Järpemos, erkänt historiska avhandling (se infobrev 152). Mitt syfte (utan att jag blandar in Järpemo i detta) är att peka på den frikyrkohistoriska bakgrunden i Sverige till baptismens och pingströrelsens uppkomster, som en återgång till det som kännetecknade de första apostlarnas tid i avseende på dop i vatten och dop i den helige Ande (sid. 5-6):

”Ännu innan herrnhutismen i sitt ursprungsland, Tyskland, konsoliderats, hade den nått vårt land. Det skedde genom svenskar som på kontinenten kommit i kontakt med den nya rörelsen eller genom dess egna diasporaarbetare som besökte Sverige, 1700-talets kolportörer. Man kan redan under 1740-talet i vårt land urskilja smärre lokala, löst organiserade grupper, knutna till präster eller ledare från borgerskapet eller adeln. Dessa lugna år följdes av en stormig period huvudsakligen mellan åren 1745-60.

Det var den skällningstiden, som satte spår även bland Stockholms herrnhutare. Dessa hade en ledare i den svenskfödde diasporaarbetaren P Werving, vilken sökte organisera anhängare efter gängse mönster. En anhängare till rörelsen, Uppsala-docenten Arvid Gradin utvisades emellertid 1750. Året därpå utfärdades en kunglig förordning mot svärmiska och kätterska rörelser (detta kom ju i hög grad att drabba baptister och pingstvännen längre fram i historien, min anm.), dit även herrnhutismen uttryckligen räknades. Nu fann Werving för gott att frivilligt lämna landet. Det rådde bistra tider. Stockholms societeten stod utan ledare. Den herrnhutiskt influerade prästen A C Rutström suspenderades två gånger under 1750-talet. Hans politiska engagemang och uppseendeväckande strider med sin komminister, den kände pietisten Peter Murbeck, drog uppmärksamheten till herrnhutarna.

År 1765 följde så Rutströms utvisning, men då hade Stockholms herrnhutare sedan fem år tillbaka haft en ny ledare. Från år 1760, då den tyske diasporaarbetaren pastor Ike placerades som ledare i Stockholm skedde en reorganisation av Stockholms herrnhutare i enlighet med de tyska förebilderna. Parallellt med denna konsolidering steg också medlemstalet. Stockholms societeten blev därigenom en filial till centralen i Tyskland och på så sätt troligen mer internationell än något annat svenskt sällskap. Genom de kaotiska förhållandena före Ikes ankomst måste nu största försiktighet iakttas.

Risk förelåg alltid att medlemmarna blev utsatta för spott och spe, när de blev igenkända på gatan (en igenkänningsfaktor för baptismens och pingströrelsens folk framöver, min anm.). Blev det upplopp utanför något samlingsställe, var läget genast allvarligt. Eftersom rörelsen var förbjuden, kunde man inte påkalla hjälp från myndigheterna vid sådana tillfällen. Mötena flyttades därför mellan de medlemmars familjer, som hade tillräckliga utrymmen.

Under 1730-talet blev bergsrådinnan Christina Charlotta Hjärnes hem vid Lilla Trädgårdsgatan intill Kungsträdgården ett centrum. Hon lät inreda en vind på ett uthus, där man i hemlighet samlades. Snart flyttade också pastor Ike dit från sin tidigare bostad hos rådmannen Wik på Söder. På fru Hjärnes tomt och till stor del genom hennes medel uppfördes ett för verksamheten särskilt avsett hus., vilket stod färdigt att invigas 1884. Det var Stockholms societets samlingspunkt intill 1917, då de nuvarande lokalerna vid Sveavägen togs i bruk. Det var sannolikt också fru Hjärnes förtjänst och förbindelser, som underlättade den kungliga sanktionen 1783.

Under 1780-talet erhöll även Göteborgs herrnhutare samma privilegium. Det fanns en tid långt framskridna planer på att än fastare organisera herrnhutismen som man gjort i Tyskland och Danmark genom att viga biskopar och bygga upp klosterliknanden anläggningar för skolor, handel och hantverk. Den danska anläggningen Christiansfeld existerar ännu (1977, min anm.) och har utnyttjats av många svenska familjer, som sänt sina barn till dess skola. I Sverige stannade det vid enbart planer.”

Fortfarande utfördes tyvärr endast spädbarnsbegjutningar och inget tal om Andedop hördes.

Sigvard Svärd